

Дзюбан Є. С.

Студентка ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: Чепульченко Т. О., к.ю.н., доц.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Україна в розвитку своєї політичної системи пройшла довгий, важкий, тернистий шлях. Іноді здавалося, що світлого майбутнього нашій державі так і не побачити. Велика частина історії славної України промайнула під ковпаком сусідніх держав-загарбниць. Але все ж таки, навіть через багатівікове поневолення українці зберегли й перенесли свої етнічні ознаки. І вже 24 серпня 1991 року Україна проголосила себе незалежною, вільною та самостійною державою. Саме після прийняття Декларації про державний Суверенітет України та проголошення Акта Незалежності ми стали перед самостійним шляхом розвитку, розбудовою своїх політичної, правової, економічної та інших національних систем. Нашим першочерговим завданням стало саме становлення Української правової системи в якій було необхідно урахувати сучасні реалії її подальшого розвитку. Відсутність в ряді випадків фундаментальної правової теорії, науково обґрунтованої політики, стратегії і тактики законотворчої роботи та право творення в цілому обумовлює їх стихійний характер, поступ шляхом "проб і помилок", спроби експериментальним шляхом вирішувати надзвичайно складні і важливі для нашого суспільства правові проблеми.¹

Створюючи національну правову систему України, слід брати до уваги, те, що будувати треба не тільки з зарубіжних і міжнародних аналогів та досягнень, але і враховувати власний історичний досвід формування головних правових інститутів безпосередньо в Україні. Правові ідеї в тому числі щодо правових систем, ідеї громадянського суспільства і демократичної правової держави були висловлені ще Сократом, Платоном, Аристотелем. Їх ідеї певною мірою втілювались у праві багатьох держав.² Крайні правові ідеї висловлювались, створювались, застосовувались і на Україні. Ми маємо своєрідні правові феномени, як Правда Ярослава Мудрого/ "Руська правда"/, Конституція Пилипа Орлика, Конституції України 1917-1920 років.³ Зокрема, в Конституції Пилипа Орлика 1710 року передбачалися демократичні засади української державності – розподіл влади, незалежний судовий трибунал, приватна власність, багатогалузевий характер законодавства і права тощо.⁴

Існують різні думки стосовно відношення української правової системи до тієї чи іншої правової системи. За рядом ознак правову систему України відносять до романо-германської правової системи.⁵ Нормативно-правовий акт є основним джерелом права в нашій державі, це – офіційний письмовий документ, що містить загальнообов'язкове правило поведінки, норму права. Всі нормативно-правові акти підпорядковані за їх юридичної силою і складають певну ієрархічну систему. Верхній щабель цієї системи належить писаній

конституції. Є поділ права на публічне та приватне. В публічному праві виражаються ті галузі і інститути, які саме визначають статус і порядок діяльності органів держави і відносини людини з державою, а до приватного – галузі й інститути, які регулюють взаємовідносини людей в суспільстві. Україна є країною кодифікованого права, і саме тому вона найбільш наближена до романо-германської правової сім'ї. В Україні прийняті Кримінальний, Земельний, Сімейний, Господарський, Житловий та інші кодекси. Але на превеликий жаль, за нашою Конституцією відповідальність можлива лише за ті дії, які карані у законі. Недоліком цієї системи є її певна закостенілість – неможливо покарати фізичну, чи юридичну особу, якщо це прямо не передбачено законом, - навіть якщо дії цієї особи завдають вагомої шкоди суспільним чи приватним інтересам. Наприклад, на пам'ять українських громадян діяльність різноманітних пірамід і трастів, компаній "товари-поштою", парадокс полягає у тому, що, незважаючи на очевидну усіх цих МММів, Тибетів, Імперіалів, формальних підстав для притягнення до кримінальної відповідальності чи навіть простого призупинення їх діяльності не існувало аж до моменту повної зупинки ними виконання своїх зобов'язань перед акціонерами.⁶ Розвиток національної правової системи, до якої б правової сім'ї вона не належала, є складним і тривалим процесом, що вимагає незалежного наукового забезпечення, апробації та точності в оцінках. На жаль, сьогодні процесу формування національної правової системи властива тенденція до задоволення миттєвих потреб у правовому регулюванні абсолютно різних сфер суспільних відносин, без врахування теоретичного підґрунтя. Як наслідок цього, як ми бачимо, відбуваються правові колізії в чинному законодавстві.

Втім формування нової системи права є довготривалим процесом і, як показує досвід, волонтариський підхід у вирішенні цього питання призводить до результатів протилежним очікуваним. Надмірна диференціація системи права стала причиною недосконалості і незбалансованості як окремих галузей права, так і всієї системи права в цілому, та особливо яскраво виявляється в системі законодавства України.⁷

В нашій державі закладається правова основа для посилення боротьби із злочинністю і збереження правопорядку. Прийнято багато нормативно-правових актів, в тому числі і новий Кримінальний кодекс України. Є підстави сказати, що Верховна Рада успішно провела велику, за обсягом, роботу по розбудові державності, розробці національної правової системи, вдосконаленню усіх галузей законодавства.

У той же час через недостатній професіоналізм парламентарів, вплив різних політичних факторів, недоліки у підготовці законопроектів певна частина законів чи окремих їх положень виявилась не зовсім життєздатними.⁸ Саме тому, зараз як ніколи раніше, зросла потреба у розвитку наукового забезпечення законопідготовчих робіт. На всіх стадіях підготовки проектів

законів та інших актів мають продумуватись наслідки дії правових норм з врахуванням соціальних та інших факторів за яких вони реалізуються в суспільному житті. Попереду в нас довга дорога і саме від нас залежить в який бік ми звернемо стоячи на роздоріжжі. Але все ж таки, не дивлячись ні на що, нашою метою повинно бути прагнення до кращого як правового, так і суспільного життя !

Список використаних джерел

1. Оніщенко Н. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку правової системи: Дис. д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького ; НАН України. - К., 2002. – 426 арк.
2. Історія держави і права України: Навч. посіб./ За ред. А.С.Чайковського; М-во освіти і науки України. Ін-т екон., упр. та госп. права. - К.: Юрінком Інтер, 2000. - 383 с.
3. Іванов В. Історія держави і права України : Навчальний посібник/ В'ячеслав Іванов; Міжрегіональна акад. управління персоналом. - К.: МАУП. – 2002. - Ч. 2. - 2003. - 223 с.
4. Іванов В. Історія держави і права України : Навчальний посібник/ В'ячеслав Іванов; Міжрегіональна акад. управління персоналом. - К.: МАУП. – 2002. - Ч. 2. - 2003. - 223 с.
5. Теорія держави і права - Ведерніков Ю.А.
6. Матеріал з вікіпедії – «історія відомих пірамід 90-х років»
7. Порівняльне правознавство (В.Д.Ткаченко, С.П.Погребняк, Д.В.Лук'янов)
8. Погоріло В., Малишко М. Правова система – система законодавства України.//Віче.-1994-серпень.- с.86-89.